І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-5740 Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 217. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 10-го ЛИСТОПАДА 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 10, 1959 No. 217. VOL. LXVI.

ПРЕЗИДЕНТ В ПОТРЕБІ ВИМАГАТИМЕ АКЦІЇ КОНГРЕСУ В СПРАВІ СТРАЙКУ СТАЛЕВАРІВ

НАЙВИЩИЙ СУД ПІДТРИМАВ РІШЕННЯ ПРО ЗАБОРОНУ СТРАЙКУ; СТАЛЕВАРИ ВЕРТАЮТЬСЯ ДО ПРАЦІ

Вашингтон. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл заявив, що президент Айзенгавер в січні 1960 року рекомендуватиме Конгресові ухвалити окремий закон, який не допустив би до продовжування страйку сталеварів після 80-денної судової заборони згідна з законом Тефта - Гартлі. Сталевари вертаються вже до праці, хоч повне затруднення можливе буде аж після кількох тижнів. Частинно почали працю вже і деякі робітники з інших промислів, які не працювали внаслідок сталеварського страйку. Але автомобільні робітники стоять перед загрозою дальшого звільнювання з праці, бо їхні фірми не мають сталі. 7-го листопада ННайвищий Суд ЗДА більшістю 8 голосів до 1-го підтримав рішення окружного суду про заборону страйку. Численні сталевари в багатьох місцевостях вже в п'ятницю 6 листоп. робітники почали працю, щоб ступнево пустити в рух великі печі, які від 15-го липня стояли холодні. Суд припинив страйк на 80 днів згідно з законом Тефта-Гартлі, бо уряд просив про цю заборону на основі того, що внаслідок такого довгого страйку в сталевій примисловості грозила загроза безпеці цієї країни та здоров'ю її мешканцям. 8 суддів Найвищого Суду підтримали судову заборону окружного суду і відкинули апеляцію спілки Об'єднані Сталевари ЗДА, яка твердила, що 116-денний страйк сталеварів ще не загрожував безпеці і життю мешканців ЗДА. Суддя Вільям О. Даґлес не погоджувався з більшістю і пропонував, щоб цю справу відіслати то нижчого суду, де б уряд мусів довести, чому він потребує продукції всіх сталеварень для своїх оборонних фабрик, а не тільки кількох печей, які продукували б сталь для оборони країни. Голова спілки Об'єднані Сталевари ЗДА Дейвід МекДонелд заявив, що ним очолювана організація діятиме згідно з судовим рішенням і почне працю в сталеварнях. З фахових кол повідомляють, що це триватиме дні а то й тижні, поки вдасться вповні пустити в рух всі роди праць в сталеварнях, які 4 місяці були закриті. Хоч всі сталеварні, які страйкували, працюватимуть 80 днів, то все ж таки вони не випродукують стільки сталі, щоб заспокоїти потреби домашнього промислу, який вже від кількох тижнів відчував брак сталі, внаслідок чого не працювали крім 500,000 сталеварів ще й коло 300,000 робітників в інших промислах, а найбільше в автомобільному промислі. МекДонелд повідомив, що негайно окремі депеші до окремих місцевих відділів спілки, щоб зараз верталися робітники до праці. Але провідник робітників сказав, що сталевари будуть після 80 днів продовжувати боротьбу і будуть шукати справедливости, стараючись переконати провідників сталевої промисловости, що дорога, якою вони досі йшли, є нечесна і небезпечна не тільки для них але і для промислу та держави. Головний представник сталевого промислу, який вів переговори з представниками сталеварів, Конрад Купер сказав, що хоч існують різниці щодо заключення нового контракту про працю, то працедавці і затруджені зможуть співпрацювати в конструктивному змаганні випродукувати якнайбільше потрібної сталі. Судове рішення, казав Купер, не може бути базою, якої ми сподівалися для відновлення праці в сталеварнях. Під час переговорів ми старалися дійти до порозуміння, яке не сприяло б інфляції і яке було б в інтересі кожнього. Ми будемо змагати до осягнення такого порозуміння, — казав працедавець Купер.

В НЮ ЙОРКУ ВШАНОВАНО Д-РА СТЕПАНА ВИТВИЦЬКОГО, ПРЕЗИДЕНТА УНР В ЕКЗИЛІ, З НАГОДИ 75-РІЧЧЯ

Д-р Степан Витвицький Президент УНР в Екзилі

Ню Йорк. — Понад 400 осіб, переважно ветеранів українських визвольних змагань і української політики та представників організацій, зібрались минулої суботи, 7-го листопада, о год. 7-ій ввечері у великій залі місцевого Українського Народного Дому, щоб вшанувати д-ра Степана Витвицького, колишнього державного секретаря закордонних справ Західньо-Української Народної Республіки, видатного українського політичного і громадського діяча, а від 1954-го року Президента Української Народної Республіки, з нагоди 75-річчя його народин. Академію-бенкет з цієї нагоди влаштував окремий Ювілейний Комітет з д-ром М. Шахновичем, д-ром Євгеном Приходьком і д-ром Романом Криштальським на чолі та з двома Владиками і понад трьома десятками найвидатніших громадян у Почесному Комітеті. Ювілята і його Дружину привітав у дверях при вході на залю голова Комітету д-р М. Шахнович, а приявні стоячи відспівали „Многая літа", а опісля „Ще не вмерла". Проводив імпрезою д-р Роман Кришталський. Молитву провів всч. о. мітрат Л. Весоловський з української православної церкви св. Володимира. Доповідь про життя і діяльність Ювілята виголосив д-р Шахнович. Серію привітів започаткував д-р Криштальський, а після нього ці привітання виголошували ген. Ол. Загродський, одягнений в уніформу, від ветеранів вояків УНР, отаман д-р Никифор Гіряк від Братства УСС-ів, передавши Ювілятові грамоту і відзнаку почесного члена, а дальше проф. Іван Паливода (від Т-ва Прихильників УНР), інж. Василь Діберт (Президія УН-Ради), п. Мерляк (Білоруси))), д-р Гольдман (Грузини), ред. Василь Мудрий (УКК), проф Д. Горняткевич (УВАН), д-р Роман Осінчук (НТІИ), д-р Ярослав Падох (УНСоюз), п. Антін Батюк (УРСоюз), ред. Роман Купчинський (СУЖА), ред. Іван Кедрин („Червона Калина"), Я. Білинський (ОДУМ), д-р В. Шандор (Карпатський Союз), Є. Стахів (ОУНз), д-р Степан Ріпецький та інші. — Мистецьку програму виповнили виступи солістів Ганни Шерей, Ізабелі Орловської і Юрія Федорова, яким на фортепіяні акомпаніювали на зміну проф. Штернберг і проф. Фоменко. На закінчення промовив Ювілят, дякуючи за привіти і приявність та з'ясовуючи коротко теперішню політичну ситуацію, яку він вважає за дуже складну, але не безнадійну для справи українського визволення. На початку імпрези Ювілятові та його Дружині пластунки з місцевої Пластової станиці передали китицю квітів. Д-р Криштальський відчитав багато привітальних листів і телеграм від видатних громадян, в цьому від архіпископа ВПреосв. Кир Івана Бучка з Риму, архіпископа УАПЦ Мстислава, голови УН-Ради Івана П. Багряного, голови Виконного Органу ред. М. А. Лівицького, та п-ні Марії Лівицької, вдови попереднього Президента УНР в екзилі.

УВАН ВШАНУВАЛА ПАМ'ЯТЬ СВОГО ПЕРШОГО ПРЕЗИДЕНТА сл. п. МИХАЙЛА О. ВЕТУХОВА ВРОЧИСТОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ

Сл. п. проф. д-р М. О. Ветухів Перший президент УВАН у ЗДА

Ню Йорк. — Українська Вільна Академія Наук вшанувала пам'ять померлого 11-го червня ц. р. свого основоположника і першого президента сл. п. Михайла Олексійовича Ветухова врочистою конференцією, що відбулася тут в приміщеннях Українського Інституту Америки минулої неділі, 8-го листопада, о год. 6-ій ввечорі в приявності понад двісті осіб, з цьому багатьох видатних громадян. Музичну інтродукцію до врочистости дав представлений п. В. Голубничим піяніс проф. Вадим Кіпа, виконавши на фортепіяні жалібний марш Косенка, Шопена „Прелюд" і „Смуток" — українську народну пісню.

Вступне слово англійською мовою виголосив новообраний президент УВАН у ЗДА ствердивши, що пам'ять покійного Михайла Олексійовича Ветухова увіковічнена в його праці та в публікаціях УВАН, дальшим завданням якої є продовжувати ту працю. Про М. О. Ветухова і американську науку доповідав проф. Филип Мозлі з Колумбійського університету. Проф. Олександер Архімович подав огляд наукових досягнень М. О. Ветухова в ділянці ґенетики. Д-р Кость Паньківський говорив про громадську і політичну діяльність першого президента УВАН, а д-р Адамович і д-р Ліхтен насвітлювали діяльність і досягнення М. О. Ветухова на міжнаціональному науковому і громадському полі. Між приявними на врочистій академії були м. ін. президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, колишній прем'єр УНР проф. Борис Мартос, фундатор і президент Українського Інституту Америки п. Володимир Джус з дружиною та ряд інших діячів з наукового і громадського світу. — Між гостями, крім доповідачів проф. Мозлі і д-ра Ліхтена, були приявні співробітники і колеги сл. п. М. О. Ветухова з Колумбійського університету, як д-р Левін і д-р Спаскі, д-р Пенар з Американського Інституту та ін. На час конференції в Українському Інституті була влаштована багата в експонати виставка фотосвітлин і документів з життя і широкої діяльности М. О. Ветухова та видань УВАН.

ІНДІЯ БОРОНИТИМЕТЬСЯ „ВСІМИ ДОСТУПНИМИ ЗАСОБАМИ" ПРОТИ АҐРЕСІЇ КИТАЮ

Ню Делі. — Індія передала з минулу суботу нову ноту комуністичному Китаєві, в якій рішуче відкинула твердження комуно-китайського уряду з його ноти з 25-го жовтня ц. р., як теж з заяви комуно-китайського міністра закордонних справ з 28-го жовтня ц. р. Індія стоїть далі на становищі, що не індійська прикордонна сторожа вступила була в минулому місяці на китайську територію, чи пак тибетську територію, а китайські комуністи запустились глибоко на територію Індії й без провокації збоку індійців обстріляли їх важкою зброєю, внаслідок чого 9 індійців полягло та 10 дісталось до полону. У відповідь на комуно-китайську погрозу, що посилення індійських військ в обширі Лядаху примусить китайських комуністів до вмаршу вглиб тієї провінції, індійська нота заявляє, що коли б китайці виконали свою погрозу, то вони допустились би „свідомого порушення суверенітету індійської території". Індійська нота заявляє, що вона рішена „всіми доступними їй засобами" боронити свою територію та закликає ще раз китайців до відкликання своїх військ з індійської території та полагодження „малих прикордонних коректур" мирним шляхом. Індія висловлює здивування, що комуністичний Китай, який так часто таврував імперіялізм, а тепер поводиться суперечно з своїми попередними заявами. Ту індійську ноту передано в минулу суботу комуно-китайському амбасадорові в Ню Делі.

Нікіта Хрущов висловився легковажно про гострий територіяльний конфлікт між Індією та комуністичним Китаєм з приводу зголошення китайськими комуністами претенсії до 40,000 кв. миль індійської території. Хрущов сам почав говорити про це під час суботнішнього прийняття для дипломатичного корпусу у Георгієвській залі на Кремлі з нагоди 42-річних роковин большевицької революції. Хрущов заявив, що він переконаний, що Індія і комуністичний Китай мирно полагодять теперішній спір, бо — мовляв — оспорювана територія не має ані населення ані стратегічного значення. Що значить будь-яка прикордонна смуга — казав Хрущов — супроти нинішньої воєнної техніки з її наймодернішими родами зброї? Щодо становища СССР в цій справі, то Хрущов зголосив „строгу невтральність", бо, мовляв, обидві безпосередньо заінтересовані сторони самі здібні розв'язати свою проблему.

Північний В'єтнам допустився посередньої аґресії супроти Ляосу

Об'єднані Нації. — Слідча Комісія Об'єднаних Націй — формально Підкомісія Ради Безпеки — яка виїхала була до Ляосу для перевірення оскарження уряду Ляосу проти комуністичного північного В'єтнаму за переводження збройної аґресії, не знайшла незбитих доказів, що північний В'єтнам висилав проти Ляосу свої війська. Зате вона ствердила, що Північний В'єтнам постачав партизанам „виряд, зброю й амуніцію та помагав їм політичними кадрами" (агітаторами). Бої у Ляосі, південно-азійській країні, яка колись, як складова частина Індокитаю, насправді була французькою колонією, почалися 16 липня ц. р., а до найбільшої натуги дійшли між 30 серпня та 15 вересня ц. р. Підкомісія Ради Безпеки складалася з представників Японії, Італії, Арґентини і Тунісії. Вона виготовила 32-сторінкове звідомлення, яке — хоч ще офіційно не пред'явлене Раді Безпеки, що після їх повороту до ЗДА не мала засідання — неофіційно було подано до відома Секретаріятові Об'єднаних Націях. Большевики, які раніше рішуче противилися висланню тієї Підкомісії до Ляосу і заявили були, що це „безправний" акт, тепер утішилися висновком того звідомлення, що нема незбитих доказів на безпосередню збройну аґресію збоку комуністичного В'єтнаму. Василій Кузнецов і Аркадій Соболєв конферували з генеральним секретарем ОН Геммершилдом, який в найближчих днях полетить до Ляосу. Совєти є проти встановлювання в Ляосі обсерваційної станиці ОН, зате ЗДА і сам Ляос бажають собі цього.

Генерал Тейлор в окремій книзі вимагає зміни оборонної політики

Вашингтон. — Колишній шеф штабу армії генерал Максвелл Д. Тейлор написав окрему книжку, в якій критикує уряд за військову та стратегічну політику і домагається її зміни. Він в липні ц. р. зрезиґнував зі свого становища після 41-річної служби і тоді заявив, що ЗДА забагато видають на зброю масового знищення, а занедбують інші роди зброї, які потрібні до ведення різних родів воєн — малої і великої. Минулого року він написав був окрему статтю для квартальника „Форейн Афферс", але державний департамент і департамент оборони не дозволили її надрукувати. Тепер він її надрукує в додатку до своєї книжки, яка має появитись 5-го січня 1960-го року. Генерал Тейлор твердить, що час є змінити теперішню оборонну політику та змінити „ощадностеві засади" при видатках на оборону, і наводить слова колишнього секретаря оборони Чарлза Е. Вилсона, який назвав таку політику президента Айзенгавера „великим банком за одного доляра". Ген. Тейлор вимагає, щоб уряд не занедбував армію, яка єдина може вигравати малі війни, і яка може успішно закінчувати великі війни. Свою книжку назвав він „Непевною сурмою", взавши цей заголовок із І-го Послання св. ап. Павла до Коринтіян, де читається: „Бо коли сурма звук невиразний дає, хто до бою готовитись буде?".

ПОМЕР СЕНАТОР-РЕСПУБЛІКАНЕЦЬ ВІЛЬЯМ ЛАНҐЕР

Вашингтон. — 8-го листопада під час сну тут помер від недуги серця 73-річний сенатор - республіканець, який впродовж 45-річної своєї політичної кар'єри часто розходився з партійним проводом та обороняв свої власні погляди. Він мав щастя у виборців, і легко був вибираний на губернатора Північної Дакоти, а від 1941 був сенатором. Його смерть не порушить відношення між сенаторами (65 демократів і 35 республіканців), бо губернатор - республіканець Джан Дейвіс напевно наймене республіканця на опорожнене становище.

Труман закликає уряд продовжувати пробні атомові експльозії

Ню Йорк. — Колишній президент Гаррі С. Труман надрукував статтю для пресової аґенції Норт Амерікен Нюзпейпер Аллаєнс, в якій твердить, що „немає найменшого глузду продовжувати самим собою наложену заборону пробних атомових експльозій, і тому ми повинні її негайно скасувати". Колишній президент пише, що треба відкинути обманювати себе надією, що це наша жертва переконає Кремль в тому, щоб він погодився на міжнародну контролю атомової зброї і на роззброєння. Труман твердить, що як ЗДА дадуть себе приспати і дозволять на те, щоб нас випередили в продукції атомової зброї, то це буде великим риском для нашої безпеки і для світового миру. Автор статті пише, що не думає тільки про атомові проби зброї, бо краще було б, коли б можна зосередитися на продукції атомової сили для мирних цілей. Але як довго немає певности миру в світі, і як довго ця країна виставлена на можливість нападу, то нашим обов'язком є бути сильними під оглядом оборони. Труман пропонує, щоб дальші проби з атомовою енерґією відбувалися під землею, бо науковці ствердили, що вони не є шкідливі для людського організму, бо не збільшують атомотої радіяції в світі.

ПОМЕР МИХАЙЛО ДУТКЕВИЧ

В неділю дня 8 листопада помер в Нюарку несподівано Михайло Дуткевич, відомий спортовий діяч в краю (Львів) і востаннє у ЗДА, член управи і звітодавець „Чорноморської Січі".

УКРАЇНЦІ КАНАДИ ЗДІЙСНЮЮТЬ СПРАВУ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ

МИСТЕЦЬ СЕРГІЙ ЛИТВИНЕНКО ПРО НАГОРОДЖЕНИЙ НА КОНКУРСІ ПРОЄКТ ПАМ'ЯТНИКА

Вінніпеґ. — „Новий Шлях" з 2-го ц. м. подає на першому місці таку новинку: „Як відомо, минулого року Комітет Українців Канади розписав конкурс на проєкт пам'ятник Тарасові Шевченкові. Цей пам'ятник має стати на площі у Вінніпеґу перед будинком Манітобської леґіслятури. Цю площу подарував на цю ціль уряд Манітоби, подібно як і дав дозвіл на поставлення пам'ятника Т. Шевченкові. На конкурс прислали свої проєкти 17 українських мистців із різних країн, найбільше з Канади і ЗДА, побіч Німеччини, Франції, Венесуелі й Англії. Згідно з умовами конкурсу мали бути вирізнені окремим жюрі, покликаним Президію КУК, три найкращі проєкти нагородою по 1,000 долярів кожний, з тим, що один з них буде вибраний для спорудження і поставлення пам'ятника на призначенім місці в 1861 р. в 100-річчя смерти Т. Шевченка. Дня 28-го жовтня відбулося засідання жюрі, до якого входили: проф. Джан Россел, професор Сергій Литвиненко з ського університеті і член Канадійської Ради культури, як голова жюрі; Гілберт Парфіт, архітектк при провінціяльному уряді Манітоби; професор Сергій ЛЛитвиненко з Ню Йорку, мистець-скульптор, заст. голови Т-ва українських мистців Америки; д-р Б. Стебельський, мистець-маляр і мистецтвознавець, голова Спілки образотворчих мистців у Торонті; д-р Марина Рудницька з Вінніпеґу, мистецтвознавець; о. д-р В. Кушнір і о. д-р В. Савчук, що заступали український громадський чинник. Жюрі з надісланих проєктів вибрало і зарекомендувало, як одинокий до поставлення, проєкт Андрія Дарагана, мистця-скульптора з Ню Йорку. Два дальші відзначені проєкті — це проєкт Леоніда Молодожанина - Моля з Вінніпеґу і Анни Шумовської з Вінніпеґу. Всі ці три проєкти дістануть нагороди по 1,000 долярів кожний. Мистець-різьбар Андрій Дараган, який тепер перебуває в Ню Йорку, має за собою велику мистецьку практику. Походить з Наддніпрянщини. Він скінчив Харківську Академію мистецтва. Замітніші його праці — це рельєфи на Палаці культури в Луганську, рельєфи на будинку опери в Дніпропетровську і рельєфи на українському павільйоні сільсько-господарської вистави в Москві. різьбарські праці в музеях Харкова і Києва, як також на скитальщині, в Німеччині — в Креффельді, Шнайдеку, і в Парижі. На конкурсі на проєкт Тарасові Шевченкові в СССР його проєкт дістав був першу нагороду."

Ню Йорк. — У зв'язку з цією вісткою в „Новому Шляху", прідставник „Свободи" звернувся за додатковими інформаціями, так би мовити, з першої руки, до проф. Сергія Литвиненка, голови Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку, який тільки що вернувся з Вінніпеґу, де брав участь у розгляді наді-

(Закінчення на стор. 3-ій)

В СССР святкували військовими парадами 42-гі роковини жовтневої революції

Москва. — В суботу 7 листопада ц. р. святковано скрізь у Совєтах 42-гі роковини большевицької революції.- У Москві відбулась за традиційним звичаєм на Червоній площі військова парада, яка дефілювала перед трибуною, на якій стояли Ворошилов, Хрущов, Мікоян, Суслов й інші большевицькі вожаки. Єдиним промовцем був міністер оборони маршал Родіон Маліновський, який заявив, що поки совєтський плян на повне і загальне міжнародне роззброєння не буде прийнятий і поки американські військові бази довкола Совєтського Союзу не будуть зліквідовані, Совєти мусять зберігати свої збройні сили „на найвищому ступні". В параді дефілювали частини всіх родів совєтських збройних сил, але загалом цього року головний натиск покладено не на показ війська і нових родів зброї, а на совєтські технологічні осяги. Везено моделі совєтських спутніків, модель Місяця, довкола якого кружляв лунік, та моделі різних ракет. Дійсних військових ракет не було в отому поході, який тривав дві і пів години. Після того протягом двох годин відбувалось в Георгієвській залі на Кремлі прийняття для дипломатичного корпусу. Хрущов був — пишуть кореспонденти — в „дуже доброму настрої" і зголошував безчисленні тости. Офіційним гаслом цьогорічного жовтневого святкування було — стверджують закордонні обсерватори в Москві — „мир, поступ і добробут". Большевики очевидячки хотіли достосувати характер цього свого щорічного державного свята до теперішньої своєї закордонно - політичної пропаганди, наставленої на „співіснування".

В Альжирі погинули всі команданти партизанських військ — твердять французи

Париж. — Офіційний французький комунікат повідомляє про смерть в збройній сутичці повстанського майора Міри, якого правдиве прізвище було Уміра Абдеррамане, з Кабильських горах у північному Альжирі. Цей французький комунікат твердить, що з усіх шістьох зонах, на які ділиться партизансько-повстанський театр війни в Альжирі, партизани залишились без командирів, які або згинули в боях з французами, або з рук своїх мусульманських земляків, під час „чисток" та внутрішніх порахунків між підпільними діячами. В останніх двох днях згинуло нібн 130 альжирських повстанців. Майора Міру перехопила французька стежа, як він, тільки з чотирма іншими партизанами, ішов пішки, переодягнений за арабського селянина, гірським пласм. Французи твердять, що комуністичний Китай дав альжирським партизанам допомогу зброєю вартости 10 мільйонів долярів, при чому партизанам передано головно американську зброю, захоплену в боях на Кореї.

В АМЕРИЦІ

● Новообраний голова Американського Дентистичного Товариства д-р Пол Г. Джесеріч заявив, що очолювана ним організація звернулася до федерального уряду з домаганням ухвалити закон, який заборонив би нерозсудливі оголошення фірм про зубні порошки і пасти. Немає паст, які забезпечували б зуби від нищення, і тому не можна цього обіцяти в реклямі.

● Колишній губернатор Міннесоти Гаролд Е Стассен, який програв вибори як кандидат на посадника Филаделфії, не втрачає надії і заявляє, що республіканці ще виграють в Пенсилвенії, а він ще буде переможцем у цих виборах. Тепер він дістав 204,436 голосів, а його демократичний переможець Ричардсон Ділворт — 432,298.

● Департамент торгівлі стверджує, що імпорт малих авт і автомобільних частин постійно зростає: в 1954 році він виносив $58,300,000, а в 1958 році — вже $535,500,000. Малих авт привезено зза кордону на суму $44,900,000, а в 1958 році — на $487,000,000. Нові авта експортують до ЗДА з Англії, Швеції, Ірляндії, Японії і Канади.

● В шпиталі у Вільямспорті, Пенсилвенія, помер на 66-му році життя від серцевої недуги конґресмен - республіканець Алвін Р. Буш. Занедужав він на своїй фармі за день перед смертю. В Конґресі перебував від січня 1951 року.

У СВІТІ

● У Єгипті, за 240 миль на південь від Асвану, в пустині, що простягається до кордону Судану, знайдено останки двох французів, американця і арабського провідника, які зникли в липні цього року. Нема сліду по ще одному американцеві, який був у тому гурті, що вибрався з Єгипту до Судану через безводну небезпечну пустиню. Таємниця цієї трагедії не розгадана, але з розбитого черепа арабського провідника припускають, що на ту експедицію наскочили бандити.

● Франція рішила інвестувати в Альжирі протягом 1960 р. півмільйона долярів машинами, різними доставами та грішми. Приватний французький промисл інвестує окремо $100 мільйонів. Заявив це т. зв. генеральний делеґат Франції в Альжирі, пояснивши про цьому, що президент де Ґоль рішив по змозі найшвидше піднести господарський стан того краю.

● Вибори в Ізраїлі відбувались в минулий вівторок під час великої спеки. Все ж з 1,200,000 виборців голосувало 97%. З-посеред 24-х партій, які брали участь у виборах, 11 ввійшли до нового парляменту, що складається з 120 послів. Найсильнішою знову вийшла партія Мапай, яка здобула 46 мандатів, на 6 більше, ніж мала. Комуністи, що мали 6 мандатів, втратили половину.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВИБОРЧА ЗАОХОТА

Цьогорічні вибори, що відбулися традиційно - законно в перший вівторок листопада, можна вважати радше за „передвиборчі вибори", бож наступного року в тому часі нарід вибиратиме собі і Президента країни і поважну частину свого Парляменту — Конґресу. Цьогорічні вибори мали головно стейтовий і місцевий характер та й тут тільки доповняючий, бо переважно тільки доповнювано місцеву і стейтову адміністрацію. До цих великих і рішальних на передбачений законом час виборів приготовляється американський нарід, виборці і кандидати на наступний рік.

Коли мова про громадян українського роду, то цьогорічні вибори дають деяку заохоту. Правда ,на добрий мільйон громадян українського роду, розкинених майже по всіх стейтах країни, а в ряді місцевостей сконцентрованих і зорганізованих у більшій масі, наша участь у виборах є жалюгідно однобічна. Ми бо голосуємо, але насправді в дуже малих випадках кандидуємо. Виборних урядовців українського роду можна справді порахувати на пальцях, і досі найвищі пости, що їх здобули кандидати українського роду, все ще обмежувались стейтовою леґіслятурою та повітовою і міською адміністрацією. В історії виборного федерального уряду все ще не записано ані одного українського імени.

Стан, без сумніву, ненормальний, і за нього відповідальні виключно ми сам. Ніхто не стоїть на перешкоді, щоб імена громадян українського роду виділи в списках кандидатів на всі пости так само, як видніють ірляндські, італійські, польські та інші. Не думаємо також, щоб між нами не було відповідно достойних кандидатів. Якщо по всіх школах, від початкових до високих, українські імена стоять між найпершими, то не можна сумніватись, що між нами є такі, які мали б усі потрібні кваліфікації, щоб займати високі виборні становища в багатьох галузях державної адміністрації. Єдине вияснення на це полягає в тому, що ми самі про це не дбаємо.

Цьогорічні вибори були в цьому відношенні доброю заохотою. На відомих нашій спільноті п'ятьох кандидатів українського роду: одного — до стейтової леґіслятури, одного — на посадника міста, одного — на міського контролера і двох — на міських радних, перепав тільки один, а всі інші здобули блискучу перемогу.

І ця перемога, якою пишається вся наша спільнота, ґратулюючи переможцям, повинна стати ще більшою заохотою для багатьох.

ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ СКАНДАЛ

Справа телевізійних програм із високими грошовими нагородами за правильні відповіді на штудерні запити з різних ділянок знання перетворилась у скандал, який не тільки до глибини схвилював американське громадянство, але й широким відгуком відбився поза Америкою. Спершу цю справу легковажено ,— мовляв — властиво ніхто на тому не потерпів, що переможці в телевізійних „іспитах" діставали гроші за відповіді, що їх заздалегідь отримували в готовому вигляді, або в таких сприятливих обставинах, які по суті перерішували вислідн іспитів. Але справа набула іншого характеру ,коли сенатська підкомісія передала прокураторові взаємосуперечні зізнання, зложені під присягою — коли нюйоркський прокуратор ствердив, що на 150 свідків перед судом присяжних коло ста осіб допустились кривоприсяги, — коли заповіджено зміни в законодавстві, які охороняли б громадян проти торговельної реклями ,веденої нечесними способами.

Представники преси, цього „ока і вуха громадського сумління", висловили на минулотижневій конференції з президентом Айзенгавером занепокоєння, чи виявлений грандіозний обман супроти мільйонів телевізійних глядачів, які в добрій вірі сприймали наперед виреживсеровані телевізійні видовища, чи цей масовий обман не є тривожним проявом занепаду публічної моралі. Президент заперечив цьому, вказавши на здорову реакцію народу ,— загальне його обурення. Проте, Президент признав, що зло, заподіяне самому принципові чесности, буде направлене аж тоді, коли „буде вичищений ввесь смітник".

Завжди буває так, що коли в якійсь справі обманцями виявляються один і другий і третій, які мали перед тим бездоганну опінію, то недовір'я закрадається й у відношенні до дальших осіб з того самого гурту. Таким чином можуть потерпіти інколи й невинні. У цій телевізійній історії ствержено, що всі найбільші „іспитові" програми були фальшовані. Це не значить, що всі нагороджені учасники конкурсів — обманці і між ними немає чесних людей.

Теперішнє телевізійне зло може обернутись в добро, якщо воно дасть поштовх до дбайливішого підходу до завдань і виховної ролі телевізії та спонукає передусім самих продуцентів до ревізії сутокомерційного розуміння телевізії, як бизнесу. Вичищення теперішнього телевізійного смітника — це не тільки усунення поганих торговельних оголошень, але й тих видовищ та фільмів, що деморалізують молодь і опростачують глядачів.

ЗМІНИ, ПОДИКТОВАНІ КРИЗОЮ

Останнім часом Польща зазнала у своєму державному проводі далекосяжних змін, що можуть мати великий вплив на розвиток подій у цій розриваній різними політичними й господарськими суперечностями та кризами країні. Перший секретар Польської Об'єднаної Робітничої Партії (ПОРП), як називає себе ця комуністична партія Польщі, і комуністичний диктатор, Владислав Ґомулка усунув від участи в уряді і з цим від фактичної влади найповажнішого свого конкурента, що й досі втішається навою сталініста — Едварда Охаба, — який займав в уряді становище міністра рільництва. Не маючи можливости цілком зліквідувати впливового в партій. колах Охаба, Ґомулка залишив його в ЦК партії. Водночас із цим призначив міністра рільництва та на інші високі пости прихильників гострішого курсу у внутрішній політиці партії й уряду, здебільша тих, що стояли при владі до жовтня 1956 року і були відомі, як реалізатори безоглядної політичної й господарської дисципліни і партійної контролі в усіх ділянках державного життя, зокрема в господарському секторі.

Крім Едварда Охаба мусів відійти з урядового становища дотеперішній міністер освіти Мечислав Бєньковський, давній приятель і співробітник Ґомулки ,але прихильник ліберальнішої політики в культурній ділянці; був примушений до резиґнації із членства в політбюрі ПОРП Єржи Моравський, керівник культурного сектору у проводі компартії.

На місце усунутих міністрів і на становища нових віце - прем'єрів Ґомулка попризначував видатних комуністів ще з дожовтневої доби польського комуністичного режиму. Новим міністром став дотеперішній заступник Охаба, віце-міністер рільництва Мечислав Яґельський. Становище нового міністра освіти зайняв Вацлав Тилодзєцкий. Віце-прем'єрами найменовано Євгенія Шира і Юліяна Токарського, а заступником шефа комісії державного плянування Тадеуша Ґеде. Усі ці три комуністи були при владі перед приходом до влади Ґомулки. Це вони своїми драстичними методами й „твердим курсом" спричинилися до зросту настроїв незадоволення та революційних ферментів у жовтні 1956 року, і були усунені із своїх становищ після приходу до влади Ґомулки. Євгеній Шир відомий, як прихильник посиленої контролі партійного проводу над економічним життям Польщі. Юліян Токарський очолював до жовтня 1956 року міністерство продукції машин і це йому підлягали фабрики Цеґельського, в яких почався робітничий страйк, що призвів до голосних і кривавих познанських заворушень. Прихильником гострого курсу був і є також Тадеуш Ґеде ,дотеперішній польський амбасадор у Москві, що його найменував Ґомулка заступником надто „ліберального" шефа комісії державного плянування комуніста Стефана Єндриховського. Всі вони належать до т. зв. натолінської групи (від містечка Натолін, де їхня фракція відбувала свої наради) і всі атакували досі партійний провід за потурання „лібералістичним тенденціям" у господарстві країни, які, мовляв, призводять до економічного хаосу.

Але найбільш драстичним кроком Ґомулки треба вважати усунення ним Едварда Охаба із становища міністра рільництва. Так само, як свого часу совєтський маршал Георгій Жуков допоміг вдержатися при владі Нікіті Хрущову, за що дочекався потім від Хрущова усунення з державних і партійних постів, так тепер Ґомулка усунув безоглядно ,покищо, правда, тільки з міністерського посту в уряді, Едварда Охаба, того, що допоміг йому своїм авторитетом і впливом зайняти становище першого секретаря польської компартії.

Подібність усунення Охаба Ґомулкою до ліквідації Жукова Хрущовим підкреслює ще й той факт, що обидва вони були примушені до резиґнації безпосередньо після свого повороту з-за кордону: Жуков був „виведений" з колективного керівництва напередодні свого повороту з Юґославії, а Охаб — після свого повороту із ЗДА, де вів переговори про американські кредити і допомогу для сільського господарства Польщі.

Едвард Охаб — це не пересічна партійна особистість. Разом із Ґомулкою і прем'єром Циранкевичом його зараховують до „колективного керівництва" Польщі. В березні 1956 року, після смерти Болеслава Берута, Охаб з волі Москви став першим секретарем ПОРП, маючи за собою видатну не тільки партійну, але й військову кар'єру. Народжений в Кракові 1906 року, як син поліциста, він у 1929 році приєднався до Комуністичної партії Польщі, був посланий до Москви, де й перебув безпечно воєнні роки 1941 - 1943. Після окупації Польщі Совєтами Охаб став у 1944 р. керівником публічної адміністрації в тимчасовому уряді в Люблині, членом ЦК комун. партії Польщі в 1945 році ,першим заступником міністра оборони в 1949 році і секретарем ЦК ПОРП та дійсним членом політбюра в 1950 році. На похороні Сталіна Охаб був одним із головних членів польської делеґації.

У приході до влади Ґомулки Охаб відіграв вирішну ролю. З якихось ближче невідомих мотивів, що ними могла бути твереза оцінка польської дійсности або якісь дальші партійні розрахунки чи й інструкції з Москви, Охаб добився своїм впливом і тактикою на VIII пленумі ПОРП вибору Ґомулки на становище першого секретаря ПОРП, відсуваючись сам на дальший плян і займаючи згодом, у січні 1957 року, становище міністра рільництва.

В реванш за цю підтримку Ґомулка усунув тепер Охаба з міністерського становища, скидаючи на нього водночас відповідальність за чимраз глибшу господарську кризу докладнісінько так само ,як це зробив був свого часу Хрущов з Маленковим ,усуваючи останнього із посту прем'єра і залишаючи в ЦК КПСС.

Переведені Ґомулкою зміни подиктовані ,з одного боку, тяжким господарським станом Польщі, а з другого — надіями на допомогу Совєтського Союзу, керівникам якого хоче приподобатися Ґомулка загостренням режимного курсу в економічному й культурному секторах.

Для тієї мети Ґомулка не вагається навіть ризикувати дальшою втратою популярности своєї власної і своєї, колись буцімто ліберальної політики.

НА НОВИХ ШЛЯХАХ

Мюнхен. — 1847 року два молоді німецькі революціонери — Карл Маркс і Фридрих Енґельс видали книжечку, яку назвали „Комуністичний Маніфест". В цій брошурі переведено аналізу господарської системи ,що зветься капіталізмом, описано убоге життя робітництва, якому дано ім'я „пролетаріяту" і поставлено клясі найманих робітників завдання: революційним поривом, організовано, взяти владу в державі і на місце приватнього господарства створити нову систему господарства усуспільненого. Цю систему господарства, в якій продуценти володіють своїми продуктами, виробляючи товар не для зиску, а для обміну, з іншими організаціями продуцентів, Маркс і Енґельс називали комунізмом, або соціялізмом. Соціялістичну революцію вони собі уявляли немов якийсь „страшний суд", після якого суспільство зробить скок із царства необхідности (неволі) в царство свободи. Без такої революції пролетаріяту засновники так зв. „наукового соціялізму" не бачили ніякого виходу для робітничої кляси: робітництво, на думку Маркса й Енґельса, було в капіталістичній системі господарства приречене на все більший визиск, на злидні ,на виродження ,на безробіття внаслідок господарських криз, і т. д. Щоб це лихо перебороти, треба робітникам вести господарську й політичну боротьбу в інтересі своєї кляси (клясова боротьба), в повному переконанні, що історичні закони стоять на боці пролетаріяту: з кожним роком зростає число робітників і зменшується число капіталістів, бо багатство збігається до рук небагатьох велетнів - капіталістів, а середні групи між капіталом і робітництвом зникають. Тому, як писав Маркс у своєму „Капіталі" (перший том вийшов 1867 р.) нарешті „виб'є година капіталістичної власности: експропріятори (капіталісти) будуть експропрійовані", (тобто — у капіталістів відберуть їх капіталістичну власність).

За життя Маркса робітничі партії і професійні спілки були дуже слабо розвинені і не могли добитися радикальних реформ на користь пролетаріяту. Тому Маркс перейняв від французького революціонера бунтаря Блянкі ідею „диктатури пролетаріяту" для переходового часу перебудови капіталістичного ладу на соціялістичний.

Теорія Маркса - Енґельса, створена в основних своїх рисах сто років тому ,не була оправдана розвитком господарського і суспільного життя. Пророцтва „Комуністичного Маніфесту" про концентрацію промисловости, про зникнення середніх кляс і про неминуче зубожіння пролетаріяту не справдилися. Середньої кляси („дрібна буржуазія") виявили надзвичайну живучість, і з бігом часу успішно розвиваються поряд з велетнями індустрії. Робітники в цивілізованих індустріяльних країнах не живуть у злиднях ,навпаки, уміють організованою боротьбою здобувати все більшу частину „суспільного пирога". Робітничі організації у вільних країнах не думають про „диктатуру пролетаріяту", що, як показав приклад большевизму, перетворюється в терористичну владу. Демократію вважають робітничі організації у вільних країнах за єдиноможливу основу для поліпшення життя найманих робітників. Тому вони не вважають за потрібне передавати промислові підприємства в руки держави (націоналізація), лише забезпечують законами право робітників брати участь через своїх представників у керуванні підприємствами. Робітники творять свої кооперативні підприємства, купують акції інших індустріяльних і торговельних підприємств, мають соціяльне забезпечення і спокійно дивляться на старість. Словом, робітники в індустріяльних країнах почувають себе не паріями суспільства, а повноцінними громадянами, що їх слово важить багато і в політиці і в господарськім житті. Слово „пролетар" (латинське: пролатаріюс, той, що не має нічого ,крім дітей) годилося для характеристики найманого робітника в добі ,коли жив Маркс. Тепер це слово не приходиться для означення певного своїх прав робітника індустріяльних вільних країн. В положенні пролетарів перебувають робітники і селяни під комуністичною диктатурою в країнах совєтського бльоку.

Слід зазначити, що перша критика теорія Маркса вийшла з рядів німецької соціялслово „ревізіонізм"). Бернштайн (приятель М .Драгоманова) дав почин для „ревізії" марксизму (від того й слово „ревізіонізм") Бернштайн висловив своє переконання в парадоксальній формі: „рух — це все!" Цим він хотів сказати ,що ми не можемо передбачити і наперед установити форм суспільного життя в будучності; але рух (боротьба робітників за поліпшення свого життя) — це головне, бо це ґарантує поступ трудящого люду.

У зв'язку з суспільним розвитком ,який приводить у вільних індустріяльних країнах до господарського добробуту робітників, до наближення їх до середніх верств („дрібної буржуазії"), відбувається ревізія програм соціялістичних партій в Англії та в Західній Німеччині. Ці партії, хоч мають за собою мільйони виборців, не змогли здобути більшости в парляментах своїх країн у виборах 1959 і 1957 року. Тому в цих партіях є сильна течія ,яка змагає до перетворення своїх організацій та їх ідеології із клясових у всенародні, даючи виборцям політичну й суспільну плятформу, що може об'єднати більшість народу.

Боротьба за більшість виборців дуже трудна ,бо противники соціялістичних партій ідуть назустріч інтересам широких мас різними соціяльними реформами ,якими задовольняють потреби й бажання населення. Немає партії у вільному світі, яка не мала б своєї соціяльної програми. Недаром казав англійський король Едвард VII: „Ми всі тепер соціялісти". До поступових реформ змушує також небезпека большевицької пропаґанди, яка могла б використати невдоволення народних мас. Ці реформи перегородили комунізмові шлях до індустріяльних країн вільного світу. Полем дій для большевизму лишаються країни недорозвинені.

П. С.

ПРОГУЛЯНКА ПО МУЗЕЯХ УССР

Кожному на чужині цікаво знати, як зберігаються і шануються на Батьківщині історичні пам'ятки його народу. В історичних пам'ятках існує таємнича сила тяглости земного життя даного народу. Хто не шанує і не знає, хто не зберігає пам'яток свого минулого, той легковажить майбутнім.

Чужий режим, який панує в Україні, не лише не дбає, але й сприяє „гласно й негласно" остаточному знищенню решток історичних пам'яток нашої нації. Адже Москві вигідно, щоб уся світова історія (крім російської)розпочиналася від 1917-го року.

Та є в Україні й інші сили: вони протидіють ворожому замахові на історичні скарби, цінності й реліквії, зберігані впродовж століть. Ім'я цим силам — їх величність народ. Не прохаючи фінансової підтримки від влади, виключно з власної ініціятиви, тільки на Вінниччині цього року українці влаштували кілька краєзнавчих і літературних музеїв там, де проживали Марко Вовчок, Степан Руданський. Київська „Радянська Культура" (ч. 46) повідомляла, що „... зусиллям шанувальників рідної культури створено такі ж музеї в с. Підлissі на Львівщині (Музей Маркіяна Шашкевича), у м. Ічні Чернігівської области, Літературно - меморіяльний куток С. Васильченка"...). Із глибин народу ж лунають у поточній совєтській пресі і безнастанні голоси про необхідність поліпшити справу збереження пам'яток історії України, розбудування існуючих музеїв, розширення їхніх приміщень, виховування кадрів реставраторів ,музейних і архівних робітників. Далеко не повний огляд совєтської преси в цьому питанні й буде нашою еміґраційною прогулянкою по музеях УССР.

Ще в 1956 р. київська „Літературна Газета" (ч. 47), користуючись „відлигою", опублікувала знаменну статтю „Зберігати пам'ятники діячам культури" з підзаголовком — „Огляд листів". Про те, що в даному випадку говорить сам народ, свідчить ось така цитата: „Треба, щоб місцеві керівники більше цікавились станом історичних пам'ятних місць і вживали заходів до їх охорони, не чекаючи якихось „циркулярних розпоряджень", — такою думкою пройняті всі листи трудящих". У статті поставлена вимога впорядкувати, а в окремих випадках — організувати різні виставки, музейні куточки, будинки - музеї, зайнятися впорядкуванням могил Леся Мартовича, Л. Глібова, Марка Вовчка, М. Леонтовича, С. Руданського, Л. Боровиковського, М. Кропивницького, С. Васильченка, Г. Квітки - Основ'яненка, М. Самокиша та кількох совєтських українських поетів, які загинули під час останньої світової війни. Лише незначна частина видатних синів українського народу удостоїлася за останні роки бодай скромних виявів пошани, а більшість і до нині не має навіть меморіяльної дошки на будинку, де народились, чи металевої огорожі навколо могили. Як і в багатьох інших ділянках життя, виявились тут дві протилежні позиції: народу і влади.

У 1958 р. „Радянська Культура" (ч. 120),спираючись на листи до редакції, закликала Міністерство Культури УССР „створити Музей Остапа Вересая". Однак, все обмежилося лише тим, що в родинному селі великого майстра кобзарства, Сокиринцях на Чернігівщині влаштовано кімнату О. Вересая... Дарма, що там жив кобзар, що в прилеглому парку бував Т. Шевченко, М .Лисенко, що місцеві жителі були готові передати для музею свято зберігані реліквії: кобзу Вересая, картину „О. Вересай із онуком Тимошем" та ін. Філіял російського міністерства культури — київське Міністерство Культури пішло всупереч волі народу і створити такий музей не дозволило.

Можна багато писати на цю тему, бо багатьох музеїв так і не створено. Але завітаймо до кількох музеїв Української ССР ,які вже віддавна існують і яких тепер владі ніяк „припинити".

Зайдімо в приміщення Чернігівської Картинної Ґалерії, де експоновано картини приятеля Т. Шевченка — Штернберґа, а також Клодта Жемчужнікова, Васька, Самокиша... із західньоевропейських мистців — Фальконе, Доре, Смітса, Помпона, Леконта. Ба ні! Ми сюди й зайти не можемо, бо всі визначні твори і нині стоять у підземеллі Чернігівського Історич. Музею через недостачу місця, а Картинної Ґалерії в Чернігові так і не створено (хоч цього не раз вимагали читачі „Радянської Культури", востаннє в ч. 14 за 1959 р.). Не можемо завітати (тобто не можуть завітати сотні тисяч наших братів і сестер в Україні) і до Музею Народного Мистецтва, про необхідність створення якого писала київська „Літературна Газета" ще в ч. 20 за 19 р. За два роки був час надуматись, але в Москві нічого не змінилось...

„Загляньмо в заповідник", — запрошує нас М. Саченко в „Літ. Газеті" ч. 31 за 1959 р. „Заповідник" означає Києво - Печерську Лавру, одну із святинь нашого народу. 5Цитуємо: „... Всього цінних експонатів зібрано понад 46 тисяч, та більшість із них протягом багатьох років закрита для екскурсантів... Де їх покажеш, якщо для виставок відведено лише кілька невеличких кімнаток, що служили колись ченцям келіями" Дописувач продовжує: „Тут є сотні унікальних книг у срібних і позолочених оправах, надрукованих у лаврській друкарні та писаних від руки на перґаменті; понад дві тисячі ґравюр, численні картини, кліше... Є багато подарунків Лаврі від українських гетьманів, московських царів ,графів, маґнатів... Вони лежать на полицях чи висять, деякі з них пересипані нафталіном".. А в той час у приміщеннях Лаври і до нині проживає „400 приватних осіб, ці люди розводять птахів, кролів ,перуть білизну... У величезній споруді Трапезної церкви знаходиться склад Головпостачзбуту..." і т. д.

Коли б ми мали змогу відвідати всі державні історичні і краєзнавчі музеї Харкова, Львова, Чернігова, Дніпропетровського, Симферополя, Житомира, то побачили б, що (цитуємо за „Рад. Культурою" ч. 53 ц. р.) — „більшість музеїв містяться в тісних приміщеннях, непридатних для побудови експозицій і для збереження фондових колекцій" У тому ж числі директор Київського державного

(Закінчення на стор. 3-ій)

Іван Смолій

У ЗЕЛЕНОМУ ПІДГІР'Ї

(Повість)

(28)

Літній мужчина глянув благально на жінку.

— Добре, — притакнула вона. — Я признаю, що ми у вийняткових обставинах і маємо право діяти вийнятково. Але все ж я вражена тоном ваших слів, — звернулася вона знову до молодшого розмовника. — Що саме пропонуєте ви зробити з цією дівчиною?

— Часи такі... — мовив той, не дивлячись на жінку.

— Часи такі, якими роблять їх люди. Зчерствіли наші серця. Боремося проти неправди й жорстокости і самі стаємо несправедливими й жорстокими.

— Ваші слова правдиві. Але життя ще правдивіше. Ми мали забагато болючих досвідів. У світі зовсім інші засади етики й моралі, у світі подвійні засади етики й моралі, і це треба нам нарешті зрозуміти.

— Слова ,слова. Ви не бачите, як загубилися за тими словами. Я раджу забути це все. Погляньте і подумайте, ось перед вами молода дівчина. Що думаєте робити з нею?

— Я не знаю. Ми могли б приневолити її піти з нами за кордон. Але вона може зрадити нас по дорозі. На це я, відповідальний за всю акцію, не можу погодитися.

— Отже, що тоді зробите з нею?

Той змовчав, і ніхто не відзивався.

— Ах, які ви страшні! Та невже ж тут нема виходу? Та невже ж їй не можна повірити? Ти зрадиш нас? — запитала раптом незнайома Зіну благально.

— Ні.

— Не зрадиш? Не видаси на смерть мене?

— Ніколи.

— Ні мою дитину?

— Ні.

— Ні всіх інших?

— Клянуся!

— Клянешся? Гаразд! Я вірю тобі. Але на що поклянешся ти?

— Поклянуся на те, що найдорожче мені.

— Що найдорожче тобі?

— Поклянуся на пам'ять мого друга, — промовила дівчина тремтячим голосом.

— Хто він? Де він?

—Він далеко звідси.

— Де?

— Вона казала мені нині, як ми йшли, що її наречений так далеко, що там може і сонце не заглядає, — озвалася Галя.

— У Сибірі? У Сибірі? — ахнула незнайома . .

— Я не знаю. Його забрали кудись.

— Бачите! Бачите! — жінка обкинула усіх переможним поглядом, підійшла й обняла Зіну по-сестриному, тепло.

— Я думаю, що ми можемо їй вірити, — озвався тепер Усташ.

— Так, нехай іде, — задумливо потвердив той, що його звали Бором. — Ідіть, бо буря буде. І нам не можна оставатися тут ні хвилини більше.

Далекий грім прогуркотів погрозливо. Хмари торкнули вершків гір. А долом котилася гроза на Міжгір'я.

14

Як засльотилося, задощилося, так два тижні пройшли в негоді. Закурилися ліси, окуталися мряками й дощовими хмарами. Змалів міжгірський світ.

Додолу лягли прибиті дощами жита, ячмені, поникли вівсики по верхах. Малі, нікчемні потічки поширилися в бурхливі річки, що підмивали береги, заносили поля камінням і намулом.

За Міжгір'ям всі оті потоки зливалися разом в широченну гірську ріку ,що залила зарінки й дороги і котилася вниз, жовта від гірської глини, бистра й нестримна, несучи на своїх хвилях колоди, кладки, плоти, чатиння і всячину.

Заперлися верховинці в своїх хижах. Залили води броди й дороги. Не поженуть на норму ні сьогодні ні завтра.

Роза Абрамовна висиплялася два дні підряд, а потім не витримала.Подзвонила до Аксакова, що гинуть із нудьги. Приїхав би хтось від них, та залило дороги. Тиждень минув. Тиждень!

Спересердя завшколи подзвонила тоді до Нахімова на кордон. Прибігла з сільради захекана, збуджена.

— Ви розумієте, ви розумієте, Нахімов їде до нас!

— Їде! І ще, каже, гостинця везе. Від них пробратися можна верхами.

— А Серьожа наче за морем, — посміхнулася Павліна, бо обидвом добре відомо, що недолюблюються Аксаков з Нахімов. Лихий буде Серьожа, коли довідається про гостювання Нахімова. Та нехай вони обидва там ладнають між собою свої порахунки, а їм страшенно цікаво, що це Нахімов везе.

А може й роздумався, бо вижидали даремно пів дня. Аж нарешті таки дочекалися. Крита брезентом халабуда вкотилася з дороги на шкільне подвір'я. Вибігли всі три на ґанок вітати гостя. З-під брезенту виглядав якось сполохано погонич. А потім вигринула собача голова. Голова була неймовірно велика, як у рослого вовка. Очі собаки майже по-людському допитливо міряли незнайомих людей.

— Ну, пішов! Ну, пішов! — почувся з-під брезенту голос і грізний і одночасно пестливий. — Пішов, Орел, пішов! Нести тебе не буду.

Собака зіскочив неохоче на мокру землю, пішов уважно й став перед сходами. Зіна подалася назад. Поліна намірилася втекти в кімнату. Тільки Роза хоробро стояла попереду й гукала до Нахімова, що викараскувався з халабуди.

— Так це твій подарок, що ти везеш нам? Держи, бо боюсь. Та це ж великан! Вовк! Ти б швидше, бо так на мене дивиться, ніби розуміє, що балакаю. Ніби розцінює, чи хороша я. А що, коли не сподобаюся йому?

— Це мій Орел! — промовив гордовито Нахімов, поклепуючи собаку по його могутньому хребті...

ДОПОМОЖІТЬ ВДЕРЖАТИ І РОЗБУДУВАТИ ДЛЯ НАШОЇ ДІТВОРИ РІДНУ „ВЕСЕЛКУ"! ПОШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОЖЕРТВУ НА ФОНД „СВОБОДИ"!

Карась, Червона Калина Шикаго

ДО ТАБОРУ...

(Спогад про стрийське пла-стування 30 років тому)

Завтра вирушаємо у водний табор в Монастирець над Дністром, тому сьогодні зібралися на гімназійній площі „Бурси", щоб відбути перед виїздом „воєнну раду".

А гурток наш чималий. „Ксендзів панич" Пацьо ще вчора приїхав зі Заболотовець і явився на сходинах перший. За ним причалапав з Нового Світу Лєльо-Зупа, дальше „панська дитина" зі стрийського дави тавну Боцян, а там вже йдуть „ланники" Проць, Сташко, Писко, Івась-Мармоляда, ну і я. Нема ще між нами нашого курінного Стрика-Миронка та ми певні, що в останню хвилину він засапаний напевно прижене. А коли йому на зустріч хто гукне: „та міг ти трохи скорше прителімбатися", то напевно почує відповідь: „Ви всі є бідні нікчемні, а я не йолоп, щоб півдня очікувати на сходини".

Обговорюємо все найважніше, хоч нічого важного нема. Від'їзд другого дня рано зі стрийської стації. Збірка біля каси. Пізнім вечером розходимося домів. А вдома наплечники готові, (добра мама ще щось їстивного насилу впихає, „щоб хлопчисько по дорозі не зголоднів), однострій „на кант", а що найважніше — це гордість наша, замість пластових капелюхів „моряцькі" шапки - берети з двома звисаючими чорними биндами, що так гарно мають на вітрі, а разом зі шапкою творять символ морського, а радше водного пластування. Берети гранатові, але літом покриті білим верхом, а на чорному тлі пластова лелійка вплетена в тризуб. Вночі спання — не спання, а нетерпеливе очікування ранку. І ранок врешті прийшов. — На добрих дві години перед від'їздом поїзду суне до нас з Нової вул. обвантажений мов верблюд Писко. Здалека блестить на рамені „виглянцована" сідольом сурма. А треба всім знати, що Писко не тільки містопровідник ІІІ-го гуртка „Вужів", а це куди важніше — курінний сурмач. І „уряд" той виконує, а радше „витрублює" з належною гідністю й достоїнством. За хвилю котиться щось наче великий наплечник на двох ногах, а коли наблизилося до нас, пізнали ми наймолодшого й найменшого серед нас — Проця.

Вирушаємо на стацію. По дорозі стрічаємо Паця, що сопе під наплечником. Пізніше ми „розшифрували" той тягар, було там пів печеного поросяти, що мама — дала йому „на дорогу". На стації вже очікували нас Боцян, Лєльо-Зупа й Івась Мармоляда. Як звичайно в таких випадках, не було ще Стрика-Миронка. Спішимо до поїзду, де займаємо цілу т. зв. сепаратку, а Стрика як нема, так нема. Аж перед самим від'їздом влетів Стрик, та наче стріла пролетів через перон, доглянув нас у вікні і як кіт скочив на ступні поїзду, а за секунду спинився засапаний й „мокрий мов миш" серед нас. На терпкі заваги кожного з нас відповів як звичайно. — Ви бідні, мав я, може, спати на стації, а зрештою, я мав білет ще вчора куплений в „Орбісі".

Під час привітання стрика, ми не запримітили, що поїзд рушив. Покидаємо Стрий на цілий місяць. Та деяким з нас не важне розлука з містом ,куди важнішою була розлука з „коханою дівчиною" — бо між нами вже деякі, хоч ще не справжні кавалери та вже їх вдавали. Поїзд минав парк „Вільшина", де стільки годин ми провели на пластових сходинах, теренових вправах, проходах чи врешті т. зв. „здибках" — перетяв Болехівську вул., наблизився до парку Йордана, де стільки то пар черевиків ми подерли на футболі.

Розміщуємося вигідно і співаємо, як же би без того? Веселий настрій серед братії піддержує головний гумористичний провідник Писко, що ціле життя сперечається з Лєльом. Коли Лєльо каже, що з лісу вибіг заяць, Писко категорично твердив, що це був олень, і так на кожному кроці. Ми раді таким розмовам, бо вони піддержували настрій.

Поволі минали ми український Карльсбад - Моршин, переїхали побіч Лисович та наблизилися до „королівського" вільного міста Болехова, де на Салінах жив й хліб жув наш товариш Суй. ... Зараз за Болеховом впадала кожному в око чудова панорама т. зв. „Ясної Гори" в Гошові, де на вершку гори на тлі столітніх буків красувався Божий Храм, що зберігав в собі чудотворну ікону Богоматері, славну і прославлену по цілому краю за численні чудеса. Літом десятки тисяч прочан з усіх закутків Галичини пішком і підводами спішили з поклоном та просьбами. Несли з собою щиру молитву і свої турботи. І багато з них там свої труботи оставляли. І що діється там сьогодні? Замовкли дзвони, немає прочан, нема ченців. Там скорбний люд і царство сатани.

Перед Долиною весела пригода. Контроля білетів. Як учні користаємо з 50% знижки і на те маємо довідки та „спренжистий" ревізор жадав ще від нас гімназійних виказок зі знимками. Все йшло справно аж до Лєля. Довше як звичайно задержав ревідент його виказку та чомусь з марсовою міною вдивлявся в його знимку. По хвилі усміхнувся та питав Лєля — Чи пан єсн назива Александер С-ків чи магараджа Яйцуру?" Ми не розуміємо, про що ходить та виянює справу Писко, що аж заходиться зо сміху. Ще під час шкільного року Писко витягнув Лєльові виказку, ходили до тої самої кляси і сиділи в тій самій лавці, і його лице олівцем перемалював так, що дав йому вигляд індійського магараджі, ще й дописав під знимкою „Магараджа Яйцуру". Про це Лєльо не знав, бо й не мав потреби заглядати до виказки. Кусок гуми, що її Писко все мав при собі, „вияснив" обличчя Лєля на виказці та зліквідував ,непорозуміння" з з ревідентом. Всі реготалися, а Лєльо з нами, бо такий був, що злоститися не вмів. Ще трохи і ми в Станиславові і з трудом відшукали поїзд, що йшов „на кінець світа", до Товмача, де кінчалася наша їзда поїздом і стелилася дорога (коло 20 км) до табору. Минули села Олешу й Ісаків, й наблизилися до Монастирця. Випочаті маширували жвавово, бо Писко, фальщуючи на сурмі, вимулював якогось марша. Для відтяження наплечників час до часу робили попас, і так при заході сонця увійшли в яр, що вів до Дністра. Хоч вже й помучені, та жвавіше билося в грудях серце. Короткий відпочинок, приводимо всі до порядку, Писко тим разом надувся, і під звуки виїмково нефальшивого марша наблизилися до берега Дністра, на другому боці побачили табір. Запримітили і вони нас, бо хто би не чув реву Пискової сурми,і нам на зустріч вже плили великим човном два „Чорноморці". За кілька хвилин ми на другому березі в таборі, а стрик Миронко звітував командантові табору: „Пане Команданте, я Мирон С., пластун Скоб V-го пл. Куреня ім. Кн. Ярослава Осьмомисла в Стрию, голошу приїзд до водного табору дев'ятьох юнаків П'ятого куреня". Командант дякував, вітався з кожним та вдоволено завважив, що аж 9 учасників з одного стрийського юнацького куреня. Вітали нас сердешно господарі табору „Чорноморці" (деякі з нас вже старі знайомі) та інші таборовики.

Надійшла ніч. Перша ніч в таборі. Цю ніч ми ще всі разом, а завтра нас розділять та поділять на гуртки. Та це не важко. Пластун пластунові братом, зокрема на прогульці та в таборі. Чи це буде Капець зі Станиславова, Мала зі Львова, Фриц з Тернополя чи Ірчик з Дрогобича... Писко трубить „надобраніч" і настає нічна тиша. Тихо, мов кіт, проходжувався кругом табору стійковий. Усміхнений блідолиций, мов злодій, прокрадався крізь галуззя беріз та буків й освічував таборову поляну та шатра, мов в яких здоровим молодечим сном спали українські пластуни та снили чарівну казку про „Велику Гру"...

УКРАЇНЦІ КАНАДИ ЗДІЙСНЮЮТЬ СПРАВУ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ

(Закінчення зі стор. 1-шої)

сланих проєктів пам'ятника, як член жюрі.

— Чи вістка в „Новому Шляху" відповідає правді, і як воно було насправді?

— Все сказане в отій вістці відповідає правді, за винятком того, що жюрі рекомендувало нагородити проєкти чч. 4 і 6 не однаковою сумою, як проєкт ч. 1, отже не по $1,000, а по $500.

— Це формальна сторінка справи, а як було по суті, які були учасники конкурсу і чи жюрі знало про них?

— Проєктів, як сказано, було 17. Прізвища учасників конкурсу були відомі не лише Комітетові і жюрі, але й громадянству з попереднього комунікату КУК про зголошених кандидатів до конкурсу. Очевидно, жюрі не знало, який проєкт кому належить, а дізналося про це аж після вибору проєкту ч. 1 і відкриття коверт.

— Який мистецький рівень проєктів, і що значить, що жюрі рекомендувало ,як одинокий до поставлення" проєкт Андрія Дарагана?

— Загальний рівень надісланих на конкурс праць був, на жаль, низький. Здебільша ці проєкти не відповідали умовам конкурсу. Звертаю увагу, що можна бути першорядним професіоналом-скульптором, який висловлює себе лише в малих формах, у фігурах, призначених для кімнат, заль чи фойє, а не вміє компонувати великих форм, призначених на відкриту з усіх сторін площу. І, навпаки, є скульптори великих форм, які не вміють робити мініятюр. У нашій, українській, дійсності скульпторам так рідко доводиться мати справу з проєктуванням монументів, що годі дивуватися бракові досвіду в цьому напрямку, де треба мати на увазі урбаністичне оточення пам'ятника, величину площі, тло, на якому пам'ятник стоятиме, найближчу віддаль глядача і навіть відношення пам'ятника до соняшного освітлення. У нашому конкретному випадку у Вінніпегу кожний проєкт мав бути в 1/10 природньої величини. Проєкти були виконані в гіпсі й дереві, запатинованих під бронзу, і — на постамент і сходи під граніт. Члени жюрі, переглянувши усі проєкти, зупинилися відразу на проєкті ч. 1, який своєю композицією, постаттю Шевченка і барельєфами на постументі відразу переконав жюрі, що цей проєкт мусить бути твором доброго, фахового майстра, який напевно зуміє виконати його і в натуральній величині, себто висотою на 20 стіп. Різниця в мистецькій якості між цим одним проєктом і рештою була така велика, що цим і треба пояснити, що всі 7 голосів членів жюрі зараз же у першому голосуванні впали на проєкт ч. 1. На цьому жюрі вважало свою працю закінченою. Але, на прохання голови КУК, члена жюрі, який пригадав, що при проголошенні конкурсу обіцяно 3 нагороди, жюрі перевело кілька голосувань над інш. проєктами, внаслідок чого більшістю голосів остаточно вирізнено ще два проєкти, ч. 4 і ч. 6.

— Що скажете про нагороджених авторів?

— Автор проєкту ч. 1, як слушно згадано в „Новому Шляху", відомий в Україні скульптор Андрій Дараган, який живе в Ню Йорку. Це чоловік понад 50 років, автор різних нагороджених проєктів пам'ятників. Відкривши коперти і дізнавшись, хто такий автор проєкту ч. 1, члени жюрі були дуже вдоволені своїм вибором, бо знають, що Дараган дійсно зможе виконати пам'ятник.

— Чому Дараган широкому громадянству досить мало відомий?

— Український мистецький світ добре його знає. Не виставляв він своїх речей на українських виставках в Ню Йорку, бо, працюючи для заробітку над церковно-декоративними роботами, просто не має часу на іншу індивідуальну творчість.

— Хто є авторами проєктів чч. 4 і 6?

— Авторами проєкту ч. 4 є мистець, що живе в Вінніпегу, Лео Мольо-Молодожанін, а ч. 6 — Анна Шумовська з Торонта, яка зазначила побіч свого прізвища у коперті, що це — твір колективний. Пані Шумовська — як сказав мені п. Молодожанін — була, чи є, вже не пам'ятаю, — його ученицею.

— Як виглядає нагороджений проєкт Дарагана?

— На п'ятьох широких сходах у квадраті також квадратовий постумент, довкола якого в його долішній частині йдуть барельєфи з персонажів, узятих із творів Шевченка, як ось з „Катерини", „Гайдамаків" і т. д., — коло 30 фігур, зв'язаних по-мистецьки одна з одною. На постументі сидить на камені Поет, в скупченій, компактно зв'язаній масі, з руками на колінах, з легко похиленою головою, з накиненим на плечі плащем, без шапки. Сама фігура й барельєфи мають бути виконані з бронзи, а постумент і сходи з темно-сірого граніту. Проєкт збудований в таких ідеальних пропорціях, що в цілості робить монументальне враження.

— Значить, жюрі вибрало проєкт ч. 1 не з конечности, а саме тому, що він відповідає завданню репрезентативного пам'ятника у Вінніпегу?

— Очевидно! Треба радіти, що такий проєкт знайшовся.

— Чи можете сказати щось про місце пам'ятника?

— Він має стояти на великій мураві, ліворуч виходу з парляменту, на цілком порожньому місці, де нема близько дерев і кущів, на тлі імпонуючої будівлі парляменту. Недалеко від фронту пам'ятника йде алея, а трохи далі — головна артерія Вінніпегу, відкіля теж прегарно буде видно пам'ятник. І власне на тому місці пам'ятник Дарагана виглядатиме репрезентаційно і гідно української спільноти.

— Чому в конкурсі не брали участь — наскільки мені відомо — ні Ви, ні Михайло Черешньовський?

— Колега Черешньовський працює над закінченням пам'ятника Лесі Українки, який стоятиме в Клівленді, а я не погоджувався з деякими точками оголошеного конкурсу.

і. к-н.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ПРОГУЛЯНКА ПО МУЗЕЯХ УССР

(Закінчення зі сторни 2-гої)

Історичного музею слушно зауважує з позицій науковця: „Музей має понад 500 тисяч експонатів. Його експозиція висвітлює історію України від первісного суспільства до наших днів... Наш музей протягом 33 років свого існування мав назву „Державний історичний музей Української ССР". У 1950 році він чомусь був перейменований у „Київський Державний історичний музей" Остання назва не відповідає змісту його роботи." Автор статті піддає думку відновити попередню назву, адже в музеї відображено історичне минуле всієї України, а не лише Києва. І в даному випадку цілком виразно виступає антинародна тенденція червоної Москви.

Член кореспондент Академії Наук УССР Є. Кирилюк, побувавши на відзначенні 125-літнього ювілею з дня нанародження Юрія Федьковича в селі Сторонці - Путилові на Буковині, запитує: „Відомо, чим був для Буковини Федькович .Після проданих, ферлевичів, поповичів, він заспівав народною українською мовою... Але, як це не дивно, Федьковичеві й досі не споруджено пам'ятника ні в Чернівцях ,ні у Львові, ні в рідному селі Сторонці - Путилові... Досі ім'я Федьковича не присвоєно Чернівецькому державнолу університетові"... Навіть Є. Кирилюк не має права й відваги вголос сказати правди, відповісти на свої запитання, бо всі оті колишні „поповичі" й „проданни" анахронічні москвофіли і досі мають на Закарпатті більше голосу, ніж український.

На закінчення, зайдім читачу, ще й у Музей Івана Котляревського у Полтаві. Поруч із численними цінними експонатами, у невеликому будинку Музею ми зустрічаємо в трьох кімнатах бухгальтера ,друкарку, голову спортового товариства „Колгоспник", а замість стендів бачимо друкарські машинки, м'ячеві, волейбольні сітки... „І отак уже чотири роки ,— читаємо в „Радянській Україні" ч. 230, — у трьох кімнатах Музею Ів. Котляревського"... Л. П.

Короткі Вісти

● **Герберт Моррісон**, колишній соціялістичний міністер в уряді Партії Праці в Англії, піднесений до шляхетського стану з приводу зречення з дальшого кандидування до палати громад, та закінчення свого 70-го року життя, вибрав собі титул „барона на Лямбеті". Лямбет — передмістя Лондону, де народився Моррісон.

● *У столиці Ляосу, Вієнціяні*, урочисто проголошено наступника престолу Савангa Ваттана королем на місце його батька, який помер минулого тижня. Комуністичні партизани прислали також „вислови співчуття" з приводу смерти короля і „заяву пошани для королівського дому".

В Гімаляях згинула 32-членна альпіністична експедиція

Катманду, Непаль. — Уряди в Японії, Індії і Непалі почали горячково нараджуватись над організуванням рятункової експедиції, що шукала б слідів загинувшої 32-членної альпіністичної експедиції. У проводі тієї експедиції стояли 32-річний японський альпініст Гідеака Като і 29-річний японець Морзаки Абе, абсольвенти Фукуака - університету, який організував експедицію з нагоди свого 25-річчя. До експедиції належали теж зв'язковий непальський старшина - альпініст, два індійські альпіністичні провідники, ще один японський студент та 26 непальських носильників. Два носильники залишились були в таборі на висоті 18,000 стіп. Решта експедиції вирушила була три тижні тому до ноступної бази на висоті 20,000 стіп, але, мабуть, не дійшла туди, а загинула у сніговії, —полученій з громовицею. Залишені два носильники заалярмували непальські власті. Ціллю експедиції був нездобутий до цього часу шпиль Гаврі Занкар висотою 23,440 стіп. Розшуки ведуться однаково наземною рятунковою експедицією, як літаками. Непальський міністер комунікації разом з своєю дружиною взяли участь в летунських розшуках англійською машиною Дакота, що летіла на висоті 19,000 стіп.

Спорт

Чорноморська Січ — Січ Елизабет 0:3.

Січ Елизабет 27-го вересня почала сезон, як перші Мистецькі змагання, з новоприбулою до А кляси укр. дружиною Чорноморська Січ, де Січ Елизабет вийшла переможцем з вислідом 3:0. Чорноморська Січ як нова дружина в А клясі, заграла навіть досить добре, але в підворотних ситуаціях не було стрільців, так, що вислід був би інший, але Чорноморці не використали двох карних, які воротар Елизабетської Січі, Гевко спритно виловив. Ворота для Елизабету здобули по одному Г. Гивель, М. Смирний, Чижович.

Січ Елизабет — Лідеркранц 2:1.

Другі з черги Мистецькі змагання Січ Елизабет розіграла 4-го жовтня також з новоприбулою до А кляси німецькою дружиною Лідеркранц, де Січ знов перемогла німців 2:1.

Проти німців Січ виступила із сильнішим складом: Гарасим, Павлічка та Луценко. В тих двох змаганнях найкращими показалися Е. Чижович на помочі, Панкевич і Марчук в обороні та Гевко на воротах.

Патерсон Доверс — Січ Елизабет 1:2.

Елизабетська Січ 11. жовтня перемогла одного із сильніших своїх противників в А клясі Патерсон Доверс, таки на їхньому грищі з вислідом 2:1 для Січі.

Змагання були тверді, бо Патерсон грав брутально, а суддя слабо реагував на всякі фавлі зі сторони Патерсону. Одні ворота для Січі здобув д-р Павлічка, а другі патерсонці самі допомогли виграти Січі (самовбивчі). Воротар Січі Гевко, який в перших двох змаганнях показався дуже добрим, тим разом, безпотрібно вибігаючи з воріт, пустив одні ворота.

Січ Елизабет — Геледон 0:1.

Дня 18 жовтня Січ Елизабет грала в себе на грищі Варіненко Парк з німецькою дружиною Галедон. Січ, маючи за собою під ряд три перемоги із сильнішими дружинами, злегковажила собі слабшого противника і програла 1:0, та віддала дві точки Галедонцям.

Січ Елизабет — Костек 4:3.

В дальшій серії мистецьких змагань в неділю 25 жовтня Січ Елизабет знов грала вдома з Костеком. Січ, яка уже п'ять років не мала перемоги над Костеком, в цім сезоні Січ перемогла Костека 4:3. З самим початком гри десять хвилин Костек уже провадив 2:0. Але Січ тим не заломлюється, в останніх хвилинах першої половини Гарасим стріляє перші ворота для Січі. В другій половині д-р Павлічка здобуває другі ворота, в кілька хвилин пізніше з гарної подачі Павлічки Доманів здобуває треті ворота. Уже перевага Січі. Криловий Гивель стріляє четверті і останні ворота. Костек, який в останніх хвилинах накидав сильне темпо, здобув ще одні ворота.

Треба признати, що д-р Павлічка, як колись, так і тепер являється добрим та рутинованим змагуном. Дуже небажаним явищем у змагунів Січі на грищі — це непотрібні сварки та крики, що впливає погано на цілість дружини.

Січ в перших трьох змаганнях була на першому місці, тепер занимає друге місце стейтової Ліги Ню Джерзі. — Склад Січі: К. Гевко, М. Панкевич, Р. Презимірський, Б. Марчук, В. Гивель, Е. Чижович, І. Чижович, В. Гарасим, Т. Понось, М. Доманів, І. Павлічка, Г. Гивель, Л. Луценко, П. Світенко, С. Люшак, В. Маркусь.

В. Заблоцький

ІЗ СПОРТОВОЇ ХРОНІКИ

У перших змаганнях за професійну чашу Америки, що відбулися в неділю, дня 8-го листопада ц. р., УСК, Ню Йорк, переміг футбольну команду Стейд Брейтон у відношенні 5:2.

Синтетична пеніциліна — лік проти пістряка

Вашингтон. — Тут відбувся річний симпозіюм, на якому обговорювано справу нових ліків, головним чином антибіотиків. Д-р Генрі Велч, який є шефом антибіотиків при Федеральній Адміністрації для контролі харчів і ліків, заявив, що синтетична пеніциліна або так звана синциліна, є дуже сильним ліком, який може відкрити шлях до поборювання різних недуг, в тому також і пістряка. На цьому симпозіюмі були присутні лікарі - науковці із ЗДА і з 22-ох закордонних держав. Д-р Велч казав, що цю синтетичну пеніциліну можна буде ще поліпшувати і достосовувати до лікування різних недуг. Синциліна не має шкідливих наслідків навіть в людей, що не зносять пеніциліни і вона є багато разів сильніша від пеніциліни. Сотки фахівців працюють над поліпшенням цього ліку і над його випробовуванням.

На Флориді заарештовано колишнього співробітника Кастра майора Діяза Лянза

Маямі, Флорида. — 4-го листопада агенти Федерального Бюра Інвестиґацій заарештували кол. шефа летунства в прем'єра Фіделя Кастра — майора Педра Діяза Лянза, який тепер перебував в ЗДА як політичний еміґрант і який поборює режим Кастра, називаючи його прокомуністичним. Майор Лянз 21-го жовтня в малому літаку з Флориди літав понад Гаваною, де скидав летючки проти Кастра. Уряд прем'єра Кастра твердить, що він скинув теж і бомбу, яка вбила одну особу і 24 особи поранила. Куба вимагає видачі Лянза як звичайного вбивника згідно з договором про те, що ЗДА і Куба мають видавати звичайних, але не політичних, злочинців. Суддя має вирішити, чи треба видати Лянза як злочинця, який твердить, що він скидав із свого літака тільки летючки. Є вістки з Гавани, що кубинське військо острілювало літак і ті кулі вбили Х. Фернандеза та поранили інших. Останнє слово в справі видачі матиме державний департамент. З Гавани повідомляють, що президент Дортікос в своїй промові на телевізії заперечив поширені вістки про те, що знайдено приятеля Кастра майора Каміля Сієнфуеґоса, який пропав був ще минулого тижня під час лету до столиці.

Англія касує обмеження для ввозу американських товарів

Лондон. — Англійський канцлер скарбу, Дерик Гіткот Еморі, заявив в палаті громад в минулий вівторок 3 листопада ц. р., що Англія, з уваги на стабілізацію своїх господарських відносин і зріст добробуту, скасує квотові обмеження для більшости товарів з З'єдинених Держав та з інших країн. Новий розпорядок буде стосуватись також тих товарів, ввіз яких до Англії був узагалі до цього часу заборонений, щоб не допустити їх до конкуренції із крайовим англійським промислом. У травні ц. р. скасовано такі обмеження щодо харчів, різних складових машинових частин, та радіо- і телевізійних апаратів. Теперішнє скасування квотових обмежень на американські товари будуть стосуватись м. і. одягів, дорогих фотоапаратів та автомобілів. Проте ця англійська полегша для торгівлі з Америкою не означає ніякого зниження митних оплат, які — напр. щодо автомобілів — є такі високі, що американські автомобілі практично мало доступні для середньо-заможного англійця.

З успіхом випробувано кабіну для подорожі в космічних просторах

Вашингтон. — 4-го листопада Крайова Адміністрація Аеронавтики зі своєї дослідної площі на острові Воллове у Вірджінії випустила однотонову кабіну, в якій мав би летіти той астронавт, що в 1961 році має відбути перший лет довкола Землі. Ця ракета дійшла до висоти сімох миль, а пізніше впала на призначене місце на Атлантику, недалеко від того місця, звідки її випущено. Адміністрація вдоволена з цієї проби, яка вповні вдалася. — Але науковець з дослідчого центру фльоти Малком Д. Росс заявляє, що недавно відкрита надто висока радіяція у вищій частині атмосфери відсуває на невідомий час лет людини в космічні простори. Він каже, що в вищій атмосфері є на 10,000 разів більша радіяція в порівнянні з нормальною, і тому неможливо буде людині летіти в космічні простори.

Запаси золота ЗДА зросли на $ 300 мільйонів

Вашингтон. — Представник департаменту скарбу повідомляє, що запаси золота в скарбниці цієї країни збільшилися на 300 мільйонів долярів, бо Міжнародний Монетарний Фонд (Світовий Фонд) на таку суму продав урядові ЗДА золота. Але ця торговельна трансакція не може мати впливу на зменшення дефіциту в доляровому руху з закордоном, тому, що ці доляри прибули із ЗДА, а не із закордону. Але кілька місяців тому ЗДА заплатили свою збільшену вкладку до цього фонду в сумі 344,000,000 мільйонів долярів, і тим способом ще збільшився доляровий дефіцит внаслідок фінансових операцій із Фондом. Імпорт ЗДА у вересні ц. р. становив рекордову суму 1,391,800,000 долярів, а попередній рекорд був у червні ц. р., коли виносив 1,369,400,000 долярів. Збільшуваний імпорт — це причина торговельного недобору цієї країни.

На дешеву атомову електрику і на атомові ракети треба чекати 10 років

Вашингтон. — Заступник адміністратора Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації д-р Г. Л. Драйден промовляв на річній конференції Атомово-промислового форуму і сказав, що впродовж найближчого десятиріччя можна буде продукувати атомову електричну енергію, яка зможе конкурувати щодо ціни з неатомовою електричною енергією, і що впродовж того самого часу можна буде вислати атомову ракету в міжплянетарні простори. Комісія Атомової Енергії опублікувала висліди своїх студій, з яких виходить, що ті атомові реактори, які тепер продукуються, зможуть з успіхом конкурувати зі звичайною електричною енергією в ЗДА через п'ять до вісьмох років. Директор відділу реакторів при Комісії Атомової Енергії д-р Френк Піттман сказав, що тепер працюється над будовою вісьмох типів реакторів, і вже в 1960-их роках можна буде продукувати атомову електричну енергію, яка буде виплачуватися в тих районах, де є дорога звичайна електрична енргія.

Роман Смаль-Стоцький

„ПРОЛІСКИ"

Ще 1957 року вийшов під цією назвою альманах „Рідної Школи" в Клівленді, редаґований Колеґією, очоленою високозаслуженим педагогом і науковцем, членом - сеньйором Наукового Товариства ім. Шевченка, проф. Володимиром Радзикевичем. Та якось мало відмічено його в пресі. А заслуговує той альманах, щоб наша громада таки звернула на нього увагу. Не тільки на його зміст, але теж як взірець гідний до наслідування всіма нашими культурними центрами в ЗДА.

Починається альманах цінною працею „Рідна мова як елемент нашої культури" Івана Ставничого, в якій з'ясовані завдання нашої „Рідної Школи" щодо мови. Іван Фур звітує про діяльність „Рідної Школи" від 1953 р., відомий педагог Михайло Ждан дає звідомлення про подивугідну працю Школи Українознавства в Клівленді від 1950 р. Володимир Радзикевич в статейці „Українська мова в парохіяльних школах" пише про опіку над школою місцевих парохів о. монсіньйора Д. Греська і о. Ст. Готуляка. Ірина Лончина - Винницька та В. Р. представляють працю Українського Музичного Інституту в Клівленді і фортепіянової студії Софії Яремкевич. Наукове життя Клівленду змальовують нам Іван Ставничий в статті „Осередок НТШ в Клівленді", Гр Ґолембйовський дав статтю „Два Ювілеї — В. Радзикевича та В. Павлусевича". Той останній вже попрощався з нами, а Леонід Бачинський нотатку про „Музей - архів у Клівленді". Він же написав цікаву статтю про „Театральні імпрези в Клівленді". Заокруглюється образ культурного життя Клівленду статтями Івана Ставничого про „Город української культури в Клівленді" та Володимира Радзикевича про „Українські жіночі організації". Гарно поставлена частина альманаху про життя молоді: Ярослав Кришталевич „Пласт — організація української молоді", Г. Л. „Осередок спілки української молоді Америки ім. гетьмана Хмельницького", Ярема Раковський „Українсько - американське студентське товариство ім. А. Коцка", „Зарево", О. Гайський „Спорт на „Офсайді".

Закінчує альманах Михайло Курах змістовною статтею про „Наші економічні установи у Клівленді". Альманах окрашений численними знимками, які дають змогу позаклівлендським читачам уявити собі всю кипучу енергію нашого Клівленду, що може гордитися ще й хорами й програмами на радіовисильнях.

Той альманах, відзначаючи з вдячністю й признанням те, що нова еміґрація застала була в Клівленді, дає також звіт з праці нової еміґрації в Клівленді за послідне 5-ліття. Треба нам щиро привітати думку видавати такі звіти. Якщо інші наші центри підуть слідом Клівленду, то матимемо першорядні джерела до історії українського життя в Америці по другій світовій війні.

Україніка в арґентинських публікаціях

В Буенос Айресі ілюстрований журнал „Мажорія" ч. 106/59 вмістив на двох сторінках статтю, присвячену Україні та її визвольній боротьбі. До тексту статті додано мапу українських земель та світлину, на якій представлено загін повстанців під час боїв з наїздником.

В згаданій статті подано багато історичних дат та згадано різні постаті наших визвольних змагань, при чім автор цифрами свідчить при винищування українського народу та доводить, що штучний голод та масові заслання були пляновані заходи большевиків супроти нашого народу, щоб в такий спосіб зламати його як націю, що прагнула й прагне самостійно-державного життя.

Ілюстрований журнал „Динаміка Соціяль" ч. 107/108 містить на двох сторінках 13 і 14 про значення „Битви під Полтавою", при чім обширно наводить про дії Гетьмана Мазепи, який бажаючи осягнути самостійність України, заключив договір з Карлом XII.

В статті подано докладні дані про дійсне становище України, підчеркуючи, що історія доказує великі причини, які відрізняють українців від москалів, які, як колись, так е тепер, у варварський спосіб гнітили й гнітять та винищують український нарід. Стаття закінчена словами:

„Згадаймо Полтаву з належним розсудом і пошаною до тих, які склали там свої голови, обороняючи волю та право на самостійність".

Найбільший арґентинський щоденник „Ля Пренса" з дня 11-го жовтня ц. р. подав коментар про українську Службу Божу, та вмістив світлину Преосв. Кир Йосифа Мартинця, Екзарха українців в Бразилії, який на спеціяльне запрошення приїхав до Арґентини, щоб разом з українською громадою взяти участь в 6-му Національно - Евхаристичному Конґресі, що в днях від 7 до 11 жовтня відбувся в місті Кордоба, що є столицею провінції тої самої назви.

(дн)

7 ОСІБ ЗГИНУЛО ПІД ЧАС ЕКСПЛЬОЗІЇ КОРАБЛЯ - ЦИСТЕРНИ В ГЮСТОНІ

Гюстон, Тексас. — В неділю 8-го листопада в ранніх годинах вибухла пожежа на нафтоналивному кораблі „Амоко Вірджінія" в порті Гюстон, і внаслідок цього було кілька експльозій, в яких згинуло 7 осіб залоги, а 18 моряків були поранені. Також три пожежники були поранені. Цілий день пожежники старалися зльокалізувати пожежу, яка загрожувала великою катастрофою, бо в сусідстві були склади газоліни, більше як мільйон ґальонів. У вечірніх годинах вдалося зльокалізувати пожежу, а пізніше її погасити.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ШИКАГО-ПІВДЕНЬ, Ілл. — Місячні збори Б-тва св. Апост. Петра і Павла, Відд. 220 УНСоюзу злученого з Відд. 139 УНСоюзу відбудуться в суботу, дня 14-го листопада 1959 р., о год. 7:30 вечора в церковній залі при 4950 Савт Полайна вул. На зборах цих буде на порядку нарад справа святкувань 65-літнього Ювілею УНСоюзу та інші важні справи і тому проситься членів масово на ці збори прибути. Управа.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО. — Т-во ім. Івана Франка, Відділ 334 У. Н. Союзу, отсим повідомляє всіх своїх членів, що звичайні місячні Збори відбудуться в другу неділю по першім, дня 8-го листопада о год. 1-ій по полудні, в Українськім Народнім Домі, в залі, де звичайно, при 14-ій вул. Проситься всіх членів прийти на ці збори, забрати свої чеки дивіденди і вирівняти свої залеглості. Проситься привести із собою і вписати в члени УНСоюзу в цьому Ювілейному Році своїх знайомих і дітей.

Николай Задирецький, пр.
Стефанія Бохонок, касир
Григорій Демкович, р. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Повідомляється членів 204 Відд., що Місячні Збори відбудуться в суботу, 14-го листопада 1959 р., в залі Народного Дому під ч. 140 Друга Еве., ч. залі 25 з огляду на це, що цього місяця замикається річні рахунки. Проситься всіх довгуючих членів вирівняти свої залеглості. — Управа.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Б-во св. І. Хрестителя, Від. 270, повідомляє що Збори відбудуться в суботу, 14-го листопада 1959 р., в УНДомі, 90-96 Fleet Street. — Т. Іль, М. Баран, С. Островський, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Мир", Відд. 324, повідомляє, що Звичайні Місячні Збори відбудуться в суботу, 14-го листопада 1959 р., в год. 7-ій веч. Просимо прибути і вирівняти членські вкладки. Крім цього, є інші справи до полагодження. — С Барабах, предс.; І Струк, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Управа Т-ва „Запорозька Січ", Від. 325, подає до відома місцевим і позамісцевим членам, що Збори відбудуться в суботу, 14-го листопада 1959 р. в год. 8-ій веч., в залі УНДому На порядку багато важних справ до вирішення, та справа приготування Відділу до Річних Зборів, які відбудуться 12-го грудня ц. р. — П. Лисогір, предс.; В. Цюпа, фін секр.; В. Троць, кас.; І. Малик, рек. секр.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ТАРЗАН, ч. 4357. Все ще є на дія.

Гомін битви відбивався відгомоном в лісі, коли лев зударився зі зграєю гієн за посідання людських в'язнів.

— Надіюся, що лев переможе, — гірко сказав Редфілд. — Все ж таки чарівніше бути пожертим королем тварюк.

— Не попадайте в розпач, — відповів Тарзан. — Мавпи, яких я закликав, можуть ще прибути в цих кількох мінутах передишки.